

AT ÆLDES MED HUMOR

STEFAN KJERKEGAARD
LEKTOR I NORDISK SPROG OG LITTERATUR, AARHUS UNIVERSITET

Øger humor vores livskvalitet? De fleste mener formentlig, at det er en logisk slutning, som man kan drage ud fra egne erfaringer og andres liv. Helt så simpelt er det imidlertid ikke, når man kigger nærmere på humorforskningen. Mange empiriske studier peger nok på, at livstilfredsheden øges gennem humor, og desuden at evnen til at håndtere kritiske faser i livet bliver bedre. Humor gør os tilsyneladende mere livsduelige, og man bliver mere robust, hvis man tackler vanskelige dele af tilværelsen med et smil på læben. Men om humor ligefrem forøger livskvaliteten, kan være vanskeligt at måle.

Nogle undersøgelser behandler vores måde at håndtere alderdommen på. Her er humor bl.a. blevet brugt som et middel til at afværge ældre menneskers tendens til at blive deprimerede eller i værste fald endog begå selvmord.

Med et humoristisk perspektiv på tilværelsen kan det derfor være interessant at spørge sig selv, hvordan man tackler den sidste fase af livet? Og om den kan tackles med humor? Når jeg holder foredrag, bruger jeg ofte forfatteren Per Højholt som eksempel på dette. Da Højholt var blevet en ældre herre, så han en dag sig selv i spejlet. Spejlbilledet fik ham til at føle sig som et 'menneske i anførselstegn'. Det skrev han i hvert fald i den lille tekst *Imago: En selvbiografi* fra 1993. Mon ikke det var rynkerne, han tænkte på? Alder – eller måske bare tiden som sådan – gør automatisk grin med os. Det var i hvert fald Højholts erfaring gennem et langt liv, hvor han gennem sin litteratur undrede sig over, hvad livet overhovedet er for en størrelse.

Min humorforskning er ikke empirisk, men snarere litterær og filosofisk, og derfor er jeg formentlig bedre til at tænke over end til at måle humor. Og det første, jeg tænker på, er naturligvis, hvad man overhovedet måler, når man forsøger at måle humor som et empirisk fænomen? Måler og mener vi det samme, når vi sætter kryds i et spørgeskema om, hvor humoristiske vi selv mener, vi er? Noget af det sjove ved at tale om humor er jo netop, at vi har så forskellige opfattelser af den. Det betyder dog ikke, at nogle opfattelser er mere ligegyldige end andre for os humorforskere. Tværtimod gør både dataindsamling, empiri og Højholts litterære erfaringer os klogere.

Men hvis humor skal gøre os mere livsduelige og robuste, må den helst ikke være underminerende. Vi skal nok kunne grine ad os selv, men ikke pille vores selvværd fra hinanden. Humoren må måske gerne tage toppen af vores selvtilid, så vi ikke ligefrem bliver hovne eller dovne, men det nytter ikke noget, hvis vi ikke tager os selv og vores liv alvorligt.

Jeg kan godt lide Højholts ide om rynkerne som anførselstegn. At humoren kommer udefra, og at den egentlig slet ikke er vores, men et vilkår for mennesket. Når man er et ungt menneske, har man tendens til at tro, at man selv sætter anførselstegnene for sit liv – med andre ord selv skaber det og skriver det om. Men som man bliver ældre, må man (igen) finde sig i at være skabt. Ikke nødvendigvis i Guds eller sine forældres billede, men som en del af naturen – et omstrejfende blad, der ler i vinden. Et blad i anførselstegn vel at mærke.

OLDGAMMEL VITTIGHED

Vittigheder kan dateres helt tilbage til sumererne, som levede 2 årtusinder f.Kr. Herfra stammer den ældste, kendte vittighed. Oversat til dansk lyder den: **"Noget der ikke er hændt siden tidernes morgen; en ung kvinde undlod at prutte i sin husbonds favn."**

Kilde: University of Wolverhamptons liste over de 10 ældste vittigheder

Ifølge Europakommissionen er Aalborg den gladeste by i Europa. 72 procent af aalborgenserne betegner sig som meget tilfredse med livet helt generelt.

Tænkepause:

"Humor viser os, at mennesker og mennesket som sådan ikke bør tage sig selv for alvorligt. Det lyder simpelt, men i praksis betyder det, at vi hverken som individer eller som den herskende dyrerace på kloden alene bør sætte os selv som mål, men også som middel. Verden er altid større end mig. (...) Det giver et sug i maven at tænke den tanke, men det kan faktisk også hjælpe os videre. Uanset om vi lider af hjertesorg, depression eller andet menneskeligt uej, er det altid et sundhedstegn at kunne tilsidesætte sig selv."

Stefan Kjerkegaard: Humor, Aarhus Universitetsforlag, 2017

